

Faktablad

Landhöjning i Höga Kusten området

10000 år av landhöjning

Höga Kustenområdet frilades från inlandsisen för ca 10 400 år sedan, vilket motsvarar 9 600 lervarvsår. Inlandsisens front drog sig tillbaka från öster mot väster. Under det skede isen smälte intogs delar av den nedpressade jordskorpan av havet. De högst belägna strandmärkena kallas högsta kustlinjen, HK. Den totala nedpressningen av landet har beräknats till drygt 800 meter. När inlandsisen försvann från Höga Kusten hade landet redan hunnits höjas ca 500 m och fram till idag har landet höjt sig ytterligare 286 m. I början var landhöjningshastigheten 10-15 m per 100 år. Nuvarande landhöjningshastighet i området är ca 0,8 m per 100 år, dvs. 8 mm per år, och den avtar successivt. Det betyder att det kommer att dröja flera tusen år innan den landhöjning som orsakats av inlandsisen är avslutad. Det är med andra ord ingen obetydlig höjning av landet som äger rum. Under en mansålder kan farleder till sjöss bli oframkomliga och nya grund ge sig till känna. I flacka områden förändras kustkonturen påtagligt. Där kusten är brant är förskjutningen av stranden inte lika märkbar.

Inlandsisen drar sig tillbaka

Eftersom inlandsisens front retirerade från öster mot väster, skulle man kunna förvänta sig att det högsta HK-värdet skulle finnas i den östligaste delen av Skuleskogen. Så är emellertid inte fallet. I Skuleskogen var isen bottenfast och avsmältningen ägde rum enbart från ytan. I den relativt djupa Ullångersfjärdens dalgång bidrog däremot vattnets lyftkraft till en snabbare avsmältning (kalvning) vid fronten. Därigenom blev Skuleberget, väster om Skuleskogen, tidigare isfritt och utsatt för vågornas angrepp än Skuleskogen. Skulebergets HK ligger ca 4 meter högre än Skuleskogens, vilket innebär att isen smälte bort 30-40 år tidigare där.

Vågorna formar om landskapet

Genom intensiv vågverkan i det av en skärgård ganska oskyddade, branta kustlandet har svallsedimenten i Höga Kusten fått en stor utbredning på sluttningarna och i dalgångarna. Det stora antalet klapperavlagringar beror framför allt på den sprickrika och lätteroderade berggrunden. De högst belägna klapperfälten präglas nästan helt av den lokala berggrunden. På nivåer under 100 m ö.h. ökar inslaget av block och stenar av andra bergarter. Dessa kommer från moränavlagringarna på de nedre delarna av sluttningarna. Svallgruset har sådan mäktighet att det kan utnyttjas för grusbrytning. Sanden ökar i mäktighet nedåt på sluttningarna och närmast nuvarande strand finns sandstränder med små dyner, som formats av vinden. I sanden förekommer vita och blåviolettera skikt av skal och skalfragment av musslor, främst blåmussla, Östersjömussla och hjärtmussla. Kol 14-analys av prover tagna på nivåer mellan 105 och 20 m ö.h. visar att det har funnits optimala förutsättningar, bland annat vad gäller salthalt och vattentemperatur, för olika molluskfaunor i Höga Kustenområdet under subboreal tid för 6000-2500 år sedan. På klapperfälten och de jordtäckta sluttningarna finns mer eller mindre väl utbildade fornstränder i form av strandvallar och strandhak.

